

Infobundel: Freinet in De kRing

Freinetschool De kRing heet u welkom!

Kinderen hebben van nature een drang om te leren. Zij zijn nieuwsgierig en leergierig, op voorwaarde dat er vertrokken wordt vanuit hun eigen belevingswereld en ervaringen. En dat gebeurt door zinvol werk. Dit leren op een niet-opgelegde, natuurlijke wijze verloopt nog beter door interactief samen te werken. Dat noemen wij coöperatief werken. Kennisoverdracht is immers geen monoloog. Daarenboven stimuleren wij de kinderen om een actieve leerhouding aan te nemen. Dit alles maakt dat zij leren als iets aangenaam en nuttig ervaren. Spelenderwijs en samen met andere kinderen en volwassenen vergaren zij kennis en vaardigheden. Het team van Freinetschool De kRing verliest daarbij de onderwijseindtermen niet uit het oog. Onze aanpak werkt. Schoolverlaters van Freinetschool De kRing doen het in het secundair onderwijs bijzonder goed.

Enkele Freinettechnieken zoals ze in De kRing toegepast worden met een link naar de invarianten:

Vooraf meer algemene info Freinet

Freinet ging er van uit dat de school geen geïsoleerd eiland in de maatschappij is, maar dat die twee elkaar voortdurend beïnvloeden. Aangezien de ontwikkelingen in de maatschappij de laatste decennia duizelingwekkend snel gebeuren, moet het onderwijs uiteraard volgen. De Freinetpedagogie is dus geen star, dogmatisch systeem met heilige technieken en leerinhouden, waar niet aan mag getornd worden. **Het is een levend pedagogisch systeem dat soepel inspeelt op de actualiteit en de noden van vandaag.** Célestin Freinet was geen wereldvreemde theoreticus, die zich vanuit zijn ivoren toren over 'de edele ziel van het kind' boog. Hij was een man van de praktijk.

Freinet werd in 1896 geboren in het Zuid-Franse dorpje Gars en volgde een opleiding als onderwijzer. Eens hij voor de klas stond, raakte hij behoorlijk gefrustreerd: de groep was veel te groot en de leerlingen konden nauwelijks belangstelling opbrengen voor de lessen. Hun gedachten speelden zich buiten af, op het land. Dat was voor hen de plaats waar het échte leven zich afspeelde.

Freinet gooide het roer om: hij nam zijn leerlingen mee naar buiten. Verrast door hun belangstelling voor alles en de vele vragen die ze stelden over de dingen rondom hen, besloot hij het schoolwerk in de klas op die manier aan te passen, dat het veel beter aansloot bij het echte leven. **De eigen ervaringen waren nu het uitgangspunt:** een verslag van deze ervaringen diende als basis voor het verdere werk. De leerlingen werden bij alles actief betrokken: gedaan met het eindeloze luisteren naar monologen van de onderwijzer. Voortaan doet elk kind werk op maat. Freinet pleitte voor individualisering van het onderwijs, zonder daarbij echter de sociale ontwikkeling uit het oog te verliezen.

In de loop van de daaropvolgende jaren verfijnde Freinet zijn **technieken**. Zijn aanhang groeide zienderogen, en er ontstond - via correspondentie tussen een aantal scholen - een heuse Freinetbeweging. Uiteindelijk was het zover: in 1934 richt Freinet zijn eigen school, l'Ecole Moderne, op, in een idyllische omgeving aan de Azurenkust. Jongens en meisjes groeiden er samen op, onder de democratische leiding van de leerkrachten. De echte doorbraak van de Freinetpedagogie in Frankrijk en de omringende landen, kwam er na WO II.

Ook vandaag staat het **ervaringsgericht leren** nog steeds centraal op de Freinetscholen. De klassen werken **projectmatig** en heel wat leeractiviteiten vloeien voort uit het project van dat moment. In de meeste Freinetscholen begint de dag met een **praatronde**, de kRing: de kinderen wisselen ervaringen uit, vertellen over wat hen bezighoudt. De **planning van de activiteiten gebeurt in overleg tussen leerkracht en leerlingen**. Hetzelfde geldt voor de praktische taken en verantwoordelijkheden: wie zorgt voor de melkbedeling, wie geeft de planten water, wie zorgt voor de dieren, wie onderhoudt welke hoek...?

Van de ouders wordt een veel grotere betrokkenheid verwacht dan in het traditioneel onderwijs: zij zijn de ondersteunende partij die de school en het onderwijssysteem van nabij volgen.

Enkele Freinettechnieken zoals ze in De kRing toegepast worden:

• Project, onderzoekjes, kRingweetjes

-> "Het experimenteel zoeken is de normale, natuurlijke en universele weg tot kennisverwerving."

1. De projectkeuze:

Bij het kiezen van een onderwerp voor een project vertrekken we vanuit de beleving van de kinderen. De leerkracht kijkt, voelt en luistert naar de kinderen. Wanneer er een gezamenlijke interesse te zien is pakt de leerkracht dit onderwerp op en verwoordt het. Is er een algemeen enthousiasme rond dit onderwerp, dan wordt dit het nieuwe project.

2. De communicatie naar de ouders:

De ouders worden gestimuleerd om samen met hun kind op zoek te gaan naar informatie rond het onderwerp van het project.

3. De projectplanning:

Dit is het brainstormmoment. De leerkracht en leerlingen overleggen wat ze willen weten, doen en zijn rond het onderwerp van het project. De leerkracht schrijft de voorstellen van de groep op grote flappen. De flappen zijn een weergave van wat de komende weken zal gebeuren. Op de flappen verschijnen alleen de haalbare voorstellen en de voorstellen waar de hele groep achter staat. De voorstellen die niet gedragen worden door het grootste deel van de groep worden niet opgenomen in de projectplanning, maar kunnen wel uitgevoerd worden door een kind of in kleine groep tijdens de vrije werktijd.

4. Verzamelen:

Leerkracht, kinderen en ouders verzamelen materialen rond het onderwerp van het project, gaan naar de bibliotheek, zoeken informatie op het internet, plannen mogelijke uitstappen, nodigen mensen uit, ...

5. Uitwerken:

Na het verzamelen van materiaal en ideeën rond het onderwerp van het project wordt er een projectplanning uitgewerkt.

Er wordt afgesproken wie wat gaat doen, wanneer welk bezoek gepland wordt, welke doe-activiteit er op welke dag valt, wanneer de gastspreker kan komen, wanneer de projectvoorstelling valt enz

De leerkracht bewaakt dat er binnen de doe, weet en zijn activiteiten verschillende doelstellingen van het leerplan aan bod komen.

6. Afsluiten:

Een project kan op verschillende manieren afgesloten worden:

Feestje, tentoonstelling, projectboekje, excursie, toonmoment op de maandelijkse schoolkring, toets, poppenkast, toneel, spreekbeurt,...

7. Evalueren:

Aan het einde van een project wordt zowel het resultaat als het proces door de leerkracht en kinderen geëvalueerd. Werd het einddoel bereikt? Hebben we een antwoord op onze vragen?

Ook het welbevinden en de betrokkenheid worden geëvalueerd. Hoe was de samenwerking? Wat verliep er goed, wat kon beter? Hebben we van elkaar kunnen leren? Was er voldoende inbreng van iedereen? Enz.

Vanaf de lagere school beginnen de leerlingen ook te werken met onderzoekjes (= kringweetjes).

In de eerste graad is dit nog zeer vrijblijvend met een opdrachtenkaartje gelinkt aan de doelen van wereldoriëntatie: " Zoek eens iets op i.v.m. 'tijd' en toon/bespreek dit in de ochtendkring van..."

De tweede graad gaat al veel verder. Daar kiezen de leerlingen een opdrachtenkaart met daarop de "vragen" waarop ze een antwoord moeten zoeken. Deze vragen zijn gelinkt aan de leerplandoelen van WO. Ze brengen dit voor aan de andere leerlingen van de klas. Deze kRingweetjes worden achteraf gebundeld/samengevat in een nieuwsbrief die de leerlingen dan moeten leren.

Dit proces evolueert verder in de derde graad. Hetzelfde principe blijft behouden, maar hier is er ook een uitwisseling met correspondentieklassen i.v.m. interessante onderzoekjes.

• Werkplannen, zelfstandige werktijd en vrije werktijd

-> "Zelf gekozen bezigheden geven meer voldoening - zelfs al zijn die taken soms moeilijker dan de opgelegde."

Werkplannen of verwerken van taakbladen tijdens een zelfstandige werktijd

Eerste graad: van dagplanning naar weekplanning

In de eerste leerkring krijgen de leerlingen op maandag een bundel met taakbladen. Deze taken zijn verwerkingsopdrachten van zaken die ze de week voordien geleerd hebben. Er is een voorblad met een overzicht van de taakbladen. Hierop kunnen ze ook de taken evalueren en kan de leerkracht feedback noteren. Op dit voorblad duiden de leerlingen elke dag aan welk blad (of welke bladen) ze die dag gaan afwerken tijdens de aangeboden werktijden.

Vanaf leerkring 2 werken ze met een weekplan. De leerlingen krijgen op maandag alle taken voor die week. Op maandag verdelen zij die taakbladen over de 5 dagen zodat zij visueel kunnen zien welke taakbladen zij moeten maken. Elke dag wordt in de ochtendkring de dagplanning besproken om de leerlingen op weg te helpen.

De leerkracht verbetert dagelijks en bundelt op het einde van de week de taakbladen om mee naar huis te geven tijdens het weekend.

De leerlingen van leerkring 1 en 2 kunnen kiezen of ze in de stille werkruimte werken of in de fluisterruimte waar ze hulp aan elkaar kunnen vragen.

Tweede graad: opbouw visueel weekschema

In leerkring 3 en 4 krijgen de leerlingen een weekschema. Op het weekschema worden instructielessen en taken aangeduid. De leerlingen plannen hun werk (taakbladen en verwerkingsoefeningen van instructielessen) over de week en verdelen hun taakbladen in de kافت met schutbladen. Elke week wordt de kافت leeggemaakt.

Zij kunnen hulp vragen aan elkaar bij de verwerking van de leerstof. De leerlingen duiden aan op een planningsbord welke taken af zijn.

Derde graad: zelf plannen in het weekschema en zelf aan de slag gaan

Op maandag wordt de weekplanning overlopen en ingevuld. Instructiemomenten, taken en toetsen komen op de weekplanning. Ook de zelfstandige werktijden worden visueel op de planning aangeduid.

De opdrachten worden maandag gegeven. Dit kunnen verwerkingsopdrachten of nieuwe opdrachten met bijhorende instructies zijn (zelf aan de slag gaan). Ook weetjes van de week, klastaken, ... De leerlingen plannen dit in hun weekschema. Sommige opdrachten lopen langer door dan 1 week.

Er is een planningsbord waarop de leerlingen aanduiden welke taken ze afgemaakt én verbeterd hebben.

Vrije werktijd / vrije expressie

Tijdens de vrije werktijden worden in de klas allerlei activiteiten aangeboden in een hoekenwerk (bv. speelse verwerking van de leerstof, ICT-opdrachten, oefening maaltafels, spelling, constructies, ...). Leerlingen zijn vrij om in dit aanbod te kiezen wat ze willen doen of ze kunnen ook gebruik maken van de tijd om een vrije tekst of opdracht voor project verder af te werken. Ook de weetjes van de week (derde graad) kunnen dan opgezocht worden.

In de tweede graad werd er opgestart met het vrije expressiebord. De leerlingen krijgen maandelijks "opdrachtjes" die ze vrij plannen. Op het einde van deze periode moeten deze opdrachtjes wel gemaakt zijn.

• De vrije tekst

-> *"We moeten het werk motiveren."*

Wat is een vrije tekst?

De leerlingen tekenen of schrijven 'vrij', dat wil zeggen dat ze zelf bepalen wanneer ze schrijven, waarover ze schrijven en in welke vorm ze dat doen. Ze schrijven vanuit eigen ervaringen en belevingen.

Gemaakte teksten voorlezen, bewerken, vermenigvuldigen en verspreiden, of sommige onderwerpen uitdiepen is de technische oplossing die freinetleerkrachten vonden. Zo wordt geschreven taal voor leerlingen een zinvolle, motiverende en in het schoolwerk geïntegreerde aangelegenheid. De vrije tekst is in freinetgroepen erg belangrijk voor het taalonderwijs.

In De kRing krijgen de leerlingen een tekstenboek. Dit boek groeit met hen mee van de eerste kleuterklas tot leerkring 6. Dit is eigenlijk hun "portfolio" van het basisonderwijs.

Wat is de tekstbespreking?

Een gekozen tekst wordt door de groep besproken. Deze tekst staat op het bord of is vermenigvuldigd. Hij wordt 'vervolmaakt' wat betreft helderheid, bedoeling van de schrijver, logische opbouw en spelling. De inbreng van de leerlingen bij veranderingen is groot, maar de schrijver houdt een belangrijke stem. Bij het bespreken van de tekst wordt rekening gehouden met de toekomstige lezers: familie, kennissen, andere scholen, enz.

• Creativiteit is...

-> *"Van levend, functioneel werk, wordt een kind niet moe."*

- In de zandbak een put graven tot je lava vindt
- Een portret schilderen van jezelf
- Met knex een tol maken om mee te spelen
- Zelf een verhaal verzinnen
- Zelf een liedje verzinnen
- Zelf een versje verzinnen
- Rietjes in stukjes knippen zodat je macaroni hebt voor de poppenkamer
- Weten wat te zeggen om een ruzie op te lossen
- Een sjaal breien
- Van een wc rolletje een verrekijker maken
- Mee activiteiten bedenken voor een project
- Je klasgenootjes vertellen dat picknicken wil zeggen alle koeken samen opeten.
- Zelf mopjes maken
- Met klei een monster boetseren
- Je naam schrijven met veel slingers en krullen
- Een oplossing zoeken om met 3 kinderen één fiets te delen
- Van een sjaal een paardentuig maken
- ...

Zoals wel blijkt uit de voorbeelden zit creativiteit in heel veel dingen. Het belangrijkste is niet het eindproduct maar het denk/doe proces dat eraan vooraf gaat en het plezier van iets maken dat er daarvoor nog niet was.

Natuurlijk is het voor kinderen wel frustrerend als je iets in je hoofd hebt maar je krijgt het er niet uit, of toch niet met het jezelf vooropgestelde resultaat.

Daarom laten we jonge kinderen eerst experimenteren met veel verschillende materialen, leren we ze technieken aan en doen voor, verwoorden mee oplossingen, dagen uit of bieden een helpende hand terwijl we als opvoeder steeds in ons achterhoofd houden dat het wel het kind zijn creatie moet blijven.

• Rapporten

-> *"Cijfers en klasseringen zijn fout."*

Hoe evalueren wij in onze school?

Bij de kleuters wordt er op het einde van het schooljaar een kleuterrapportje meegegeven. Dit is meer een "evolutiedocument" dan een evaluatie.

In de lagere school worden er 4 rapporten meegegeven met de kinderen.

Een rapport vertelt de ouders en de kinderen hoe de kinderen evolueren bij de schoolse prestaties. In onze Freinetschool hebben we de rapporten ingedeeld volgens de **freinettechnieken** zoals die in onze school aan bod komen.

De doelstellingen uit het leerplan worden in deze verschillende technieken behandeld.

Het is onmogelijk om alle doelstellingen in het rapport te vermelden.

Daarom maakt de leerkracht per rapportperiode een duidelijke keuze uit de belangrijkste doelstellingen en vertaalt deze naar de kinderen toe. Een overzicht van het volledige leerplan kan tijdens een oudercontact of op aanvraag steeds ingekeken worden.

Achter de doelstelling kunnen de kinderen dan zien of ze dit al goed kunnen of nog extra moeten inoefenen.

Voor de ouders staat daaronder extra uitleg over de leerevolutie van hun kinderen.

Op het syntheseblad vragen we zowel de kinderen als de ouders om een reactie te geven over de leerevolutie van het kind en ook ieder rapport te handtekenen.

Naast het rapport van het werk in de klas, is er nog een rapport van de specifieke leergebieden lichamelijke opvoeding en de levensbeschouwelijke vakken.

Hoe gebeurt het dan in de kleuterschool?

In de kleuterschool zijn er geen rapporten, wel wordt op het einde van het schooljaar een "evolutiedocument" van de kleuter gemaakt. Natuurlijk is ook hier de evolutie van de kinderen belangrijk. Deze wordt getoetst aan de ontwikkelingsdoelen van het leerplan en wordt vertaald in een persoonlijk kindvolgsysteem. Tijdens een oudercontact wordt de evolutie van de kinderen besproken met de klasleerkracht.

• Ouderparticipatie

-> *"Het nieuwe schoolleven veronderstelt een schoolcoöperatie."*

De ouders spelen een belangrijke rol in het schoolgebeuren. Wij verwachten positief en actief engagement in het belang van alle kinderen van de school. Om de betrokkenheid groot te houden is de ouder steeds welkom op de school en heeft hij/zij een belangrijke signaalfunctie. Bij zijn schoolbezoek houdt de ouder rekening met de interne afspraken en belet de beheerfunctie niet. Ouders kunnen zich nog verder engageren voor de opvoeding van hun kind en kunnen de school ondersteunen op verschillende platforms. Dit is steeds ondersteunend en / of adviserend, nooit beleidsmatig beslissend of sturend.

Platform 1 : begeleiding van kinderen

Ouders kunnen op vraag van de leerkrachten of de directie kinderen begeleiden bij verschillende activiteiten (zwemmen, uitstappen, knutselen, leesouder, helpen van kleuters bij het middageten,...).

Platform 2 : projectondersteunend

Ouders kunnen door het leerkrachtenteam geadviseerd worden voor kindgerichte ondersteuning (helpen bij de uitbouw van een documentatiecentrum, opbouw van een computernetwerk, materiaalbeheer,...).

Platform 3 : oudervereniging

Alle ouders maken deel uit van de oudervereniging, zodat iedere ouder advies- en informatierecht doch geen beslissingsrecht heeft. Alle ouders kunnen zich ook aansluiten bij de ouderkring. De ouderkring organiseert verschillende activiteiten om de school te ondersteunen.

Platform 4 : werkgroepen

Om de professionaliteit binnen de school te vergroten worden binnen de school

werkgroepen gevormd waarin zowel de leden van het leerkrachtenteam als ouders vertegenwoordigd zijn.

Volgende werkgroepen worden tijdens het schooljaar opgestart:

- ouderkRing: vnl. organisatie van festiviteiten
- praatkRing: bespreken van ideeën
- tuinkRing (milieuzorg op school)
- kRiebelteam (geregeld nazicht van kinderen op luizen)
- fRuitouders (iedere woensdag zorgen ouders voor lekker fruit voor de kinderen)
- spoRtouders (zij helpen de kleuters in de turnzaal)
- werkgroep verkeer (fietsschooltje, verkeersveiligheid, gemachtigde opzichters)
- atelierouders (ouders kunnen hun creatieve talenten delen met de kinderen)

Een actieve ouder vertelt hoe zij ouderparticipatie ziet en ervaart:

Van ouders die hun kind inschrijven in de kRing wordt een expliciet positief en actief engagement verwacht. Dit kan zich op veel verschillende manieren vertalen.

Als ouders, mogen we op vele vlakken participeren. Op school kijkt naar op als je op eender welk ogenblik een kijkje wil gaan nemen in een klas. Hiermee toont de school zich erg open naar ons, als ouders, en geeft zij ons het volste vertrouwen dat we met alles wat we zien en horen de school zullen steunen en laten groeien in haar ontwikkeling.

Ouders bepalen zelf hoe intensief ze zich kunnen en willen inzetten. Maar ook hier gelden de gezegdes: 'hoe meer zielen, hoe meer vreugd' en voor sommige activiteiten geldt dan weer: 'vele handen maken het werk licht'.

Er zijn activiteiten waarbij ouders en leerkrachten intensief samenwerken, zoals de denkkring, de ateliers, .. Bij andere activiteiten zijn ouders eerder zelf de 'trekkers': fruitouders, kriebelteam, feestkring, ...Nog andere activiteiten hebben plaats op vraag van de school: leesouders, deelnemen aan project-activiteiten, schooluitstappen, sportdagen, circus, ...

Soms zijn activiteiten eenmalig zoals naar aanleiding van een project. Een aantal groepjes kennen een tijdelijk bestaan, met het oog op de voorbereiding van een activiteit zoals de fuif of de infoavond, de marsepeinverkoop, milieuproductie op school (MOS), kringloop, brunch, .. Bij nog andere activiteiten is er een samenkomst op maandelijkse basis zoals de ouderkring.

Tenslotte zijn er ouders die individuele contacten hebben met de school om iets uit te werken of op poten te zetten, zoals ondersteuning bij de opbouw van de website, vormgeving van de kringkrant, een boek maken en drukken, 'de kikkerprins' en 'een onvergetelijk klasavontuur'.

Alle ouders zijn welkom op alle activiteiten. We streven ernaar dat de drempels laag zijn en iedereen die dat wenst ergens kan aansluiten.

Een woordje uitleg over een aantal ouderparticipatie-activiteiten:

Fruitouders: elke woensdagochtend tussen half negen en ongeveer kwart na 9 komen ouders samen om het fruit voor de kinderen te wassen, schillen en in stukjes te snijden. Er is een vaste kern, met een aantal wisselende ouders, iedereen is altijd welkom bij deze gezellige activiteit.

Kriebelteam: zoals in vele Antwerpse scholen is ook de kRing niet gespaard van de luizenplaag. Ouders komen op regelmatige basis samen om de kinderhoofdjes te controleren en op die manier de school zo luizenvrij mogelijk te houden. Nieuwe ouders die hieraan mee willen helpen krijgen een 'mini'opleiding om mee op luizenjacht te kunnen gaan.

Ateliers: hier werkt een ouder samen met een leerkracht om voor de kinderen een leuke namiddag op poten te zetten. Er wordt in groepjes van een tiental kinderen gewerkt.

• Differentiatie

-> "Niemand werkt graag zonder te weten waartoe zijn inspanning dient."

Wat is differentiatie?

Differentiatie wil heel kort zeggen dat je aandacht hebt voor de verschillen. Dus de leerstof wordt aangepast aan het niveau van het kind.

Hoe differentiëren wij in de kleuterschool?

- Werkmapjes K3
Binnen de werkmapjes kan er gedifferentieerd worden naar niveau en tempo.
- Hoekenwerk

Tijdens het hoekenwerk bepalen de kinderen waarmee ze aan het werk gaan. Zo kiezen ze zelf het materiaal of het spelletje dat aansluit bij hun persoonlijk kunnen van het moment.

Hoe differentiëren wij in de lagere school?

Onze werkvormen bieden veel mogelijkheden tot differentiatie.

- Werkplannen

Binnen de werkplannen kan er gedifferentieerd worden naar niveau en tempo.

- Zelfstandige werktijd

Tijdens de zelfstandige werktijd werken de leerlingen zelfstandig aan hun opdrachten van hun werkplan en is er mogelijkheid voor differentiatie.

De leerkracht en/of een klasgenoot kan de geziene leerstof herhalen of uitdiepen. Dit kan zowel via individuele begeleiding als in kleine groep.

- Via de verwerking van de leerstof

Hier kan aan tempo- en niveaudifferentiatie worden gedaan.

Voorbeeld:

- Tempodifferentiatie: meer of minder oefeningen maken binnen een vooropgestelde tijd.
- Niveaudifferentiatie: een stapje verder (verbreding) of een stapje terug (verdieping) binnen de geziene leerstof.

- Niveaulezen

Hier werken we niet met heterogene maar met homogene groepen. De kinderen worden dus volgens hun leesniveau in groepjes verdeeld.

We doen hier ook aan peer-tutoring, d.w.z. dat de kinderen die vlot lezen, leesbegeleider zijn van de jonge lezertjes. Dit kunnen ook leerlingen van een andere klas zijn.

- Vrije werktijd

Tijdens de vrije werktijd bepalen de kinderen zelf waarmee ze aan het werk gaan. Ze hebben vrije opdrachten die gepland worden op een langere termijn van bv. een maand. Deze opdrachten bestrijken de verschillende leergebieden.

• Klassenraad

-> "Regels en wetten moeten het resultaat zijn van ervaring, waarneming en onderzoek."

In een freinetklas gebeurt heel wat: elke dag beginnen we met een kring, planningen worden opgesteld, taken worden verdeeld, vrije teksten worden geschreven en tijdens tekstbesprekingen besproken, projecten worden uitgewerkt, sommigen werken aan de computer, anderen volgen een instructieles, sommigen werken individueel of in kleine groep aan een werktijd, er is de stille werktijd, de ene moment zijn we creatief bezig, de andere moment zoeken we dingen op,... Teveel om op te noemen.

Een klaswerking die zo'n complex geheel van werkmogelijkheden en technieken toelaat, vraagt heel wat van zowel leerling als leerkracht. Om deze werking te kunnen realiseren, hebben beiden nood aan een zeer duidelijke organisatie. Omdat we vanuit onze freinetpedagogie geloven in een verdraagzame democratie, stellen we ons als leerkracht niet boven onze kinderen. De stabiele organisatie die we nodig hebben in onze klassen, kunnen we bovendien enkel realiseren door ze in samenspraak op te bouwen. In een freinetklas hebben leerkracht en leerling elkaar werkelijk nodig! De klassenraad brengt als organiserende vergadering iedereen als gelijken rond de tafel. De binding die hierdoor ontstaat zal de klas in staat stellen, grenzen te verleggen en te slagen waar vele andere groepen falen: samen werken en samenwerken.

Het verloop van een klassenraad kunnen we in een aantal fasen indelen:

1. De klassenraad wordt voor 'geopend' verklaard. Prullaria worden weggestoken, volledige concentratie wordt gevraagd.
2. Klasverantwoordelijke en gespreksleider lezen het verslag van de vorige klassenraad voor. Bij elk punt kan gereageerd worden door eenvoudig het woord te vragen. In principe wordt minstens één keer per week vergaderd. Een verslag vermeldt nauwkeurig door wie het werd opgesteld, wie eventueel afwezig was, alle afspraken die gemaakt werden en acties die moeten worden ondernomen door de groep of leden ervan. De klasverantwoordelijke controleert of afspraken werden nageleefd en de nodige acties werden ondernomen.
3. De hoofdmoot van de vergadering bestaat uit het bespreken van de nieuwe agendapunten. Kinderen en leerkracht verzamelen hun agendapunten op afzonderlijke flappen of in een brievenbus. Daarbij wordt een indeling gemaakt volgens:

eerste graad	tweede graad	derde graad
-Ik ben blij omdat... -Ik ben verdrietig omdat... -Ik ben boos omdat... -Ik ben bang omdat...	-Dit vind ik goed. -Dit vind ik niet goed. -Ik heb een voorstel.	- PROFICIAT "ik vond goed dat..." "ik wil ... feliciteren omdat..." - KRITIEK "ik vond niet zo leuk dat..." "ik voelde

-Ik heb een idee...		me niet goed bij..." - VOORSTEL "ik stel voor..." - MEDEDELING
---------------------	--	--

Bij het verwoorden van hun agendapunten, leren we de kinderen spreken vanuit ik-zinnen, zodat communicatie niet rechtstreeks aanvallend wordt naar anderen toe. De klassenraad moet immers een opbouwend karakter hebben. Om deze reden worden ruzies tussen individuen ook buiten de klassenraad besproken.

4. In sommige klassen worden tijdens de klassenraad ook de nieuwe klastaken verdeeld.
5. Vooraleer de vergadering wordt afgesloten en het verslag uitgetypt, krijgt iedereen tijdens een 'slotrondje' een laatste keer de kans om nog iets toe te voegen.

De duur en de onderwerpen van een klassenraad kunnen zeer uiteenlopend zijn. Van 20min. tot ruim een uur, afhankelijk van de leeftijd en van wat er besproken wordt. De onderwerpen kunnen betrekking hebben op:

- de organisatie van de klas (vb.: verdeling van beurtrollen aan computers, de uitvoering van klastaken, de schikking van tafels,...)
- het productieve (vb.: de uitwerking van een project, acties die de klas organiseert, planning van uitstappen)
- het informatieve (vb.: de leerkracht die informeert over schoolse afspraken en evenementen, de afgevaardigde van de kinderraad die verslag uitbrengt,...)

De INVARIANTEN van Célestin Freinet

HOOFDSTUK 1: DE AARD VAN HET KIND

1. Kind en volwassene zijn gelijk van aard.
Enerzijds is het kind onwetend, onervaren en organisch zwakker, anderzijds beschikt het over een enorme levenskracht, maar leeft precies volgens dezelfde beginselen als de volwassene. Tussen beiden is geen verschil in natuur, alleen een verschil in graad.
2. Groter zijn betekent niet noodzakelijk superieur zijn.
Leef tussen je leerlingen. Zo kom je direct tot open opvoeding en sta je direct op

gelijk niveau met de kinderen. Je ziet ze niet meer met de ogen van een pedagoog of van een baas, maar zoals een gewoon mens kinderen ziet.

3. Het gedrag van een kind op school toont de functie van zijn gestel, van zijn fysiologische en organische toestand.

Vergeet niet dat ook jij maar half werk levert als je hoofd- of kiespijn hebt, als je maag slecht verteert of als je hongerig bent. Span je in om de psychologische, psychische of sociale oorzaken van zijn gedrag te achterhalen.

HOOFDSTUK 2: DE REACTIES VAN HET KIND.

4. Autoritaire bevelen wekken weerstand op. Niemand werkt graag op bevel. Die weerstand is een fysiologische en psychologische reflex. Probeer eerder te verleiden dan te dwingen.
5. Niemand staat graag in het gelid. De gevaarlijke verplichtingen zijn die welke de kinderen als zinloos aanvoelen. Bij werk of spel in groep, ook in de sport, wordt de vaste opstelling als noodzakelijk aanvoeld en scheidt ze geen problemen.
6. Niemand houdt ervan gedwongen te worden. Niet het werk, maar het bevel wekt weerstand op. Men verleert het werken, de angst groeit, er ontstaat afkeer.
7. Zelfgekozen bezigheden geven meer voldoening. De ambachtsman verkiest zijn vrij georganiseerde bezigheid boven het opgelegde fabrieksritme, zelfs wanneer hij op die manier harder en langer moet werken.
8. Niemand werkt graag zonder te weten waartoe zijn inspanning dient.
9. We moeten het werk motiveren. Doen verlangen naar groei en kennis. Het kind schrijft met plezier een vrije tekst voor de klaskrant of een tekst voor zijn correspondent, of wanneer het drukt, schildert, wanneer het wetenschappelijke proefjes doet of een uiteenzetting voorbereidt.
10. Geen schools gedreun meer. Breng opdrachten naar voor waar we allemaal belangstelling voor kunnen hebben, waarvoor leerlingen en leerkrachten zich samen willen inzetten, ook buiten de officiële schooltijd, tijdens de pauze, zonder op de klok te letten.
10 bis. Ieder mens wil slagen. De mislukking remt en breekt het enthousiasme. Probeer je kinderen altijd te doen slagen. Pas de pedagogie toe die het de kinderen mogelijk maakt te slagen; laat ze taken en vrije teksten aanbieden waar ze met liefde aan gewerkt hebben, schilderijen en kleiwerkjes maken die meesterwerken zijn, uiteenzettingen geven die door het publiek met handgeklap worden beloond.
10 ter. Het werk, niet het spel, is de natuurlijke bezigheid van een kind.

HOOFDSTUK 3: OPVOEDENDE TECHNIEKEN.

11. Het experimenteel zoeken is de normale, natuurlijke en universele weg tot verwerving.
Uitleg leidt tot een oppervlakkige, formele kennisverwerving die nooit dieper in het leven of in de omgeving van het individu ingrijpt; het experimenteel zoeken is absoluut noodzakelijk.
12. Het geheugen heeft slechts waarde wanneer het experimenteel zoeken dient.
Levend onderwijs is het geheugen slecht een technisch hulpmiddel.
13. Regels en wetten moeten het resultaat zijn van ervaring, waarneming en onderzoek.
Het verwerven van kennis gebeurt door de praktijk.
14. Intelligentie is geen gave die alleen op eigen kracht teert.
Intelligentie betekent: ontvankelijk zijn voor ervaringen.
15. De traditionele school cultiveert een abstracte vorm van intelligentie.
Er bestaan nog andere vormen van intelligentie, verschillend naargelang het uitgangspunt van het experimenteel zoeken dat als basis genomen wordt:
  - de intelligentie van de handen, die voortvloeit uit de kwaliteiten waarmee men vat probeert te krijgen op de omgeving, om die om te vormen en te beheersen;
  - de kunstintelligentie;
  - de intelligentie van het gezond verstand;
  - de speculatieve intelligentie, het genie van wetenschappelijke vorsers en grootmeesters van handel en industrie;
  - de politieke en sociale intelligentie.
16. Een kind luistert niet graag naar "ex cathedra"-lessen.
Wanneer het kind van een eigen activiteit vertrekt, van een proefneming, een onderzoek, wat lectuur, dat het begint met gegevens uit de documentatiemappen te halen, en ze te ordenen, zal het vanzelf vragen stellen over punten die hem boeien of nieuwsgierig maken.
Geef dan het antwoord op zijn vragen: je komt tot wat we noemen de "les a posteriori", een antwoord op een echte vraag, niet een verklaring zonder probleem.
17. Van levend, functioneel werk wordt een kind niet moe.
Wanneer een kind bezig is met een stuk werk dat aan zijn behoefte beantwoordt, wordt het niet moe.
18. Niemand - kind noch volwassene - houdt van controle en sancties, die steeds kwetsen.
Een moeder straft haar kind niet omdat het een woord verkeerd uitspreekt of omdat het valt bij het leren lopen. Ze weet vanzelf dat het kind van nature zijn best doet om te slagen. Het kind niet bestraffen, maar het helpen slagen, helpen het tekort in te halen, de moeilijkheid te overwinnen.
19. Cijfers en klasseringen zijn fout.
In de praktijk beperkt men zich tot wat meetbaar is. Een oefening, een som, een vraagstuk, een overhoring kan je betrekkelijk gemakkelijk beoordelen. Maar het begrijpen, de functie van de intelligentie, de creativiteit, het wetenschappelijke,

de vindingrijkheid, de zin voor het artistieke, het historische, kan je niet afmeten en -wegen.

20. Praat zo weinig mogelijk.

Stromen uitleg dienen tot niets. Hoe minder we praten, hoe meer we doen. Wie heel aandachtig werkt, praat niet. We vormen onszelf niet door de uitleg en de bewijsvoeringen van anderen, maar door de eigen actie en door zelf te experimenteren.

21. Kinderen houden niet van kuddewerk. Ze verkiezen individueel werk, of groepswork.

Dit is een veroordeling van de traditionele schoolse praktijken, waarbij alle kinderen op hetzelfde ogenblik met hetzelfde bezig zijn. Of je ze nu per leeftijd of per afdeling samenzet, nooit zullen ze dezelfde behoeften of dezelfde aanleg hebben.

In een groep werken of coöperatief werken, betekent niet noodzakelijk dat ieder lid van de groep hetzelfde werk doet. Het individu moet integendeel zoveel mogelijk zijn persoonlijkheid bewaren en ontwikkelen, maar die ten dienste stellen van de gemeenschap.

22. Orde en discipline zijn noodzakelijk in de klas.

Een klas die op hetzelfde moment met verschillend werk bezig is, heeft veel meer behoefte aan orde en gezag. De kinderen zullen zichzelf aan discipline onderwerpen omdat ze WILLEN werken en vooruitkomen volgens een regeling die aangepast is aan hun aard en aan hun werk.

23. Straffen zijn altijd fout.

Er is altijd vernedering, zelfs als het kind die vernedering verbergt achter trots of pocherij.

Het is noodzakelijk de kinderen bij het werk van de klas te betrekken, hun interesses een kans te geven, hun scheppende behoeften te ontwikkelen en sancties overbodig te maken.

24. Het nieuwe schoolleven veronderstelt een schoolcoöperatie.

De muurkrant en de wekelijkse klasraad (een algemene vergadering) zijn de basistechnieken van een dergelijke samenwerking. De leerkracht moet zich integreren in de samenwerking,

25. Overbevolkte klassen zijn altijd pedagogisch fout.

Wel van belang daarentegen is de vorming in het kind van de mens van morgen. De nodige kwaliteiten hiervoor kan men niet verwerven of ontwikkelen in een anonieme groep. Ze kunnen zich slechts ontwikkelen wanneer er werkelijk gelegenheid is tot werken, tot individueel en sociaal optreden.

26. Grote schoolcomplexen leiden tot het anoniem naast elkaar leven van leerkrachten en leerlingen.

Belangrijk zijn kleine scholen waar de mensen elkaar kunnen leren kennen, waar de leerkrachten als vrienden met elkaar praten en de kinderen volgen in hun ontwikkeling.

27. De democratie van morgen wordt voorbereid door de democratie op school.

Zo kan de Moderne School door haar democratisch karakter en dus door haar

voorbeeld, haar optreden en haar invloed de kinderen op de echte democratie voorbereiden.

28. Men kan slechts opvoeden in waardigheid.

Dat de leerkrachten de leerlingen respecteren en de leerlingen eerbied hebben voor hun leerkrachten.

29. De pedagogische vernieuwing is een element van de maatschappijvernieuwing.

De reactie ertegen is evenzeer een element van sociale en politieke reactie en is niet te vermijden.

30. Om vooruit te komen, moet men geloven in het leven, in een toekomst voor iedereen.

Tot slot

Freinetonderwijs mag zelf geen versterkte pedagogie worden, maar moet zich net als Freinet zelf steeds in vraag durven stellen en zich met hun ervaringen en professionalisme bijsturen om de kinderen zinvol en graag naar school te laten komen. De volgende uitgangspunten zijn hierbij noodzakelijk:

- de ervaringen en belevingen van de leerlingen vormen een vertrekpunt van het onderwijs, waarna de leerkracht en de groep ervoor zorgen dat er zinvol gewerkt wordt. De leerkracht zorgt als specialist ter zake ervoor dat zo de leer- en ontwikkelingsdoelen en eindtermen van het leerplan van het GO! ten gepaste tijde bereikt worden.
- Leren is het al handelend, experimenteel zoeken en ontdekken waarbij zelf gevonden mogelijkheden in een nieuw verband worden gezet via transfer.
- Het werk van de leerlingen moet plaatsvinden in een voor hen zinvolle context.
- De opvoeding op school staat niet los van de maatschappij; de opvoeding vindt plaats door democratisch/coöperatief overleg. De school is een onderdeel van de omgeving en kan een bijdrage leveren aan de vorming van kritische mensen die in staat zijn om in hun eigen situatie samen met anderen zoveel mogelijk verantwoordelijkheid te dragen.
- Het volgen van het pedagogisch project van het GO! is essentieel. Het volledige pedagogisch project ligt steeds ter inzage in de school. De **zeven** pijlers van het pedagogisch project zijn :
  - Fundamenteel vertrouwen hebben in zichzelf en met openheid anderen kunnen benaderen, met erkenning van hun eigenheid.
  - Een open geest hebben zonder vooroordelen, met belangstelling en respect voor ieders mening.
  - Mondig zijn, zodat men zijn ideeën voor de medemens helder en juist kan vertolken.
  - Intellectueel nieuwsgierig blijven, met een levenslange zin voor studie en vorming.
  - Getuigen van emotionele, ethische en morele bewogenheid.
  - Oog hebben voor de sociale werkelijkheid en de maatschappelijke ongelijkheden.
  - De gelijkwaardigheid van mannen en vrouwen niet enkel als ideaal vooropstellen, maar zich ook inspannen om dit ideaal in de praktijk te verwezenlijken.

- Belangrijke waarden : respect, zelfstandigheid, mondigheid, creativiteit, verdraagzaamheid, eerlijkheid, zelfdiscipline, openheid en sociaal voelend.
- De didactische bevoegdheid en eindverantwoordelijkheid van de school berust bij het ganse leerkrachtenteam.
- Het pedagogisch team werkt steeds in functie van het kind en het nastreven van de ontwikkelingsdoelen en het behalen van de eindtermen van het GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap.
- Iedere beslissing of keuze staat in functie van het kind en de groep.
- Kinderen werken in de basisschool met coöperatieve werkvormen, zodat kinderen ook van elkaar kunnen leren.